

KOMPLO TEORİSİ HAKKINDA DENEME YAZISI

Murat Can Uysal

İletişim Bilimleri, Yeni Medya ve İletişim

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

—

Komplo teorileri, insanların bilinmeyi açıklama ve gerçekleri ortaya çıkarma çabası olarak nitelendirilebilir. Ancak bence komplo teorilerini besleyen temel iki güç kaynağı vardır; ego ve güç arayışı. Bu iki unsur, insanın hem kendisini diğer insanlardan üstün görme isteğiyle hem de belirsizlik karşısında duyduğu korkuyla ilişkilidir.

İlk olarak ego, kişinin başkalarının göremediği bir gerçeği yalnızca kendisinin fark ettiğine inanmasıyla ortaya çıkar. İnsan, herkesin inandığı şeyleri sorguladığını ve gizlenen gerçekleri keşfettiğini düşünerek kendisini diğer insanlardan üstün bir konuma yerleştirir. Ancak bu husustaki önemli nokta; komplo teorisi yalnızca kişinin zihninde kaldığında toplumsal bir güç kazanmaz. Onu değerli kılan, diğer insanların da bu durumu bilmesi ve kişinin kendisini bir gerçeğin sahibi olarak sunabilmesidir. Böylece komplo teorisi, gerçeği aramaktan çok egoyu yüceltmenin bir aracına dönüşebilir.

İkinci güç kaynağı ise bilinmezlik karşısında kontrol sahibi olma isteğidir. İnsan bilmediği şeylerden korkar. Açıklayamadığı olaylar karşısında kendisini güçsüz hisseder. Ancak bu olaylara bir neden, bir sorumlu veya gizli bir husus eklediğinde belirsizlik azalır. Böylece karşısında tamamen bilinmeyen bir durum değil, açıklayabildiğine inandığı bir gerçek vardır. Bu açıklama doğru olmasa bile kişiye güven ve kontrol hissi sağlayabilir.

Sonuç olarak komplo teorileri yalnızca gerçeği öğrenme isteğinden doğmaz. İnsan komplo teorisiyle bir yandan diğer insanlardan daha fazlasını bildiğine inanır, diğer yandan bilinmeyi bildiğine inanarak kendisini daha güçlü hisseder.